

Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs Szakosztálya

Válogatás

a hazai pályaorientációs konferenciák és webináriumok anyagaiból, 2022

Szerkesztők: Borbély-Pecze Tibor Bors & Fazakas Ida

Szerzők: Borbély-Pecze Tibor Bors, Bódis Lajos, Fazakas Ida, Gyöngyösi Katalin, Juhász Ágnes, Kálmánchey Rita, Kiss Gergely, Lendvai Viktor, Pálvölgyi Lajos, Pór Anett, Raimo Vuorinen, Sum István, Tajtiné Lesó Györgyi, Visztentelt Andrea

Online kiadás 2023. február

Kiadó: Profunditas Kft.

Kiadásért felel: A Profunditas Kft. ügyvezetője

Weboldal: www.munkaugyiszemle.hu

ISBN: 978-615-01-7361-0

Tartalomjegyzék

Az MPT Pályaorientációs Szakosztály bemutatása	3
A pályaorientációt támogató egyes online megoldások.....	6
Komplex tanulási információs rendszer kialakításának lehetősége Magyarországon	7
Iskolai pályaorientáció Finnországban és a hazai lehetőségek.....	8
Pályaépítést támogató rendszerek globális áttekintése	9
Civil szervezetek pályaorientációs gyakorlata és fejlesztései	14
A pályaorientációs szakpolitika fejlesztésének összetett kihívásai	16
Fókuszban a pályaválasztás az ONK 2022	19
Az Érdeklődés-struktúrák megismerése az MTMI területen. Érdeklí-e a tanulókat az MTMI pályák	19
Gimnazisták pályaválasztási nehézségei	20
Szakosztályunk tagjai által írt cikkek, könyvek 2010-től	21

Az MPT Pályaorientációs Szakosztály bemutatása

2014 novemberében 24 taggal megalakult az MPT Pályaorientációs Szakosztálya. Tevékenységének középpontjába a pályaorientációs szolgáltatásokat felhasználó, bármely életkorú és élethelyzetben lévő egyént helyezi. Célja, hogy a pályaorientáció modern fogalomrendszerének három szinten történő értelmezésével e terület magyarországi fejlődését előmozdítsa, kiemelt figyelmet fordítva a pedagógia területén tevékenykedő szakemberekre.

Ezek a szintek az alábbiak:

1. **egész szakmai életutat előkészítő és támogató pályaorientációs szolgáltatások** kialakítása, működtetése, értékelése és fejlesztése
2. **intézményi szint** (pl. tankerületek, iskolák, munkaügyi kirendeltségek, kamarák, szakszolgálatok, önkormányzati és civil szervezetek stb.)
3. **szakpolitikai szint** (pl. foglalkoztatáspolitikai, közoktatáspolitikai, felnőttképzés, szakképzés, ifjúsáspolitikai, társadalmi befogadás, felsőoktatáspolitikai stb.)

A szakosztály tevékenysége során a pályaorientáció életút személetes megközelítését és az életpálya-építési kompetenciák pedagógiai fejlesztését tekinti alapgondolatának, osztozva az európai oktatáspolitikai alapértékeiben és a közösségi lifelong guidance definícióban.

Szakosztályunknak 2023-ra 39 regisztrált és 8 máshol regisztrált tagja lett, a tagok közül 4 fő 2022-ban csatlakozott a szakosztályhoz.

A szakosztály honlapja: <https://llg.hu/>

Youtube-csatornája: <https://www.youtube.com/@magyarped.tarsasagpalyaori811>

Vezetője: Dr. habil. Borbély-Pecze Tibor Bors (borsborbely@gmail.com, mpt.pori@gmail.com)

Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors munkaerőpiaci és pályaorientációs szakpolitikai tanácsadó, az Európai Bizottság az ETF, ILO, GIZ számára végzett tanácsadási tevékenységeket, habilitált egyetemi docens a Wesley János Lelkészképző Főiskolán, továbbá a Milton Friedman Egyetem és a Szegedi Tudományegyetem tiszteletbeli docense. Az ELTE PPK, SE EFK és a BCE meghívott előadója. Az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola témavezetője.

A Magyar Pedagógiai Társaság alelnöke, a Pályaorientációs Szakosztály elnöke, a Nemzetközi Pályafejlesztési és Közpolitikai Központ (ICDDPP) elnökségi tagja, valamint az Egyesült Királyságban működő National Institute for Career Education and Counselling (NICEC) meghívott külföldi tagja. Kutatási területe a pályaorientációs politika fejlesztése és értékelése globális szinten, különös tekintettel Európára és az úgynevezett átmeneti országokra.

A szakosztály meghatározó személyiségei:

Dr. Kenderfi Miklós (alelnök)

A gödöllői Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (korábban Szent István Egyetem) Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdaság Intézetében vezeti a Humántudományi és Szakképzési Tanszéket. Egyetemi docensként felelős az emberierőforrás-tanácsadó mesterszakért, valamint a pályaorientáció területén pedagógiai szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szakért. Több évtizedes tapasztalattal rendelkezik a pályaorientáció gyakorlatának területén, mely kutatásainak is kiemelt terepe. Eredményeit rendszeresen publikálja szakfolyóiratokban, könyvekben, konferenciakötetekben. Az alapítása óta a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs Szakosztályának alelnöke. Az NSZFH Euroguidance Magyarország pályázatán Pályatanácsadói Díjat nyert.

Dr. Suhajda Csilla Judit (titkár)

Emberierőforrás-tanácsadó, jogász, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (korábban SZIE) főállású oktatója. Egyik kiemelt kutatási területe a pályaeorientáció gyakorlati megvalósulása a köznevelés és a szakképzés intézményeiben. Ennek kapcsán több hazai és nemzetközi projektben vett részt, számos pedagógus-továbbképzés tervezője és megvalósítója. Publikációs tevékenysége során elsősorban a pályaeorientáció módszertani megoldásaival és fejlesztési lehetőségeivel foglalkozik, tudományos közleményei mellett több ismeretterjesztő és módszertani kiadványszerzője. A Magyar Pedagógiai Társaság Pályaeorientációs Szakosztályának alapító tagja, a Tanácsadók az Életpálya Támogatásáért (TÉT) Egyesület alapítója és elnöke.

Dr. Fazakas Ida

Pályaeorientációs és munkavállalási tanácsadó, a MATE egyetemi docense. A Magyar Pedagógiai Társaság Pályaeorientációs Szakosztályának alapító tagja, közgyűlési küldött tagja és a Szakmai Kollégiumi tagja. Több évtizedes tapasztalattal rendelkezik a pályaeorientáció gyakorlatának területén, fejlesztése miatt szakmai díjakat is kapott. Több hazai és nemzetközi projektben vett részt, számos pedagógus-továbbképzés tervezője és megvalósítója. Kiemelten foglalkozik a pályaeorientáció integrálásával a pedagógusképzésbe, illetve a pályaeorientáció módszertani megoldásaival és fejlesztési lehetőségeivel, több egyedi tervezésű pályaeorientációs játék tervezője, készítője. Kutatásainak eredményeit rendszeresen publikálja szakfolyóiratokban, könyvekben, konferenciakötetben.

Juhász Ágnes

A Taninfo Kft. alapítójaként és szakmai vezetőjeként, valamint civil szervezetek aktivistájaként képzési és pályainformációk létrehozásával és terjesztésével, információs rendszerek fejlesztésével, az ehhez kapcsolódó pályaeorientációs, felnőtt- és szakképzési, munkaerőpiaci kutatásokkal, szakmai tanácsadással foglalkozik. Szakmai vezetője volt a Budapesti Művelődési Központ PALLÓ projektjének, amelynek során kidolgozták a felnőttképzési konzulensek képzését, beindították a PALLÓ felnőttképzési tanácsadó hálózatát. Részt vett a Foglalkoztatási Hivatal Nemzeti Pályaeorientációs Portáljának fejlesztésében, valamint számos európai és hazai pályaeorientációs projektben. A Magyar Pedagógiai Társaság Pályaeorientációs Szakosztályának alapító titkára.

Dr. prof. Szilágyi Klára

Professzor Emerita MATE, főiskolai tanár. A munkavállalási tanácsadó szak, később a pályaeorientációs tanár szak és az emberi erőforrás-tanácsadó egyetemi képzés alapítója. Több felsőoktatási intézmény oktatója volt, ahol meghatározó szerepe volt a pályalélektan – pályatanácsadás – pályaeorientáció témakörében vállalt ismeretátadásban. Számos jegyzet, szakkönyv és szakcikk szerzője. A Szakmai Kollégium tagja. Az általa vezetett szakmai műhelyekben felhalmozott tudást, tapasztalatot és szellemiséget nevezték el munkatársai és tanítványai „Gödöllői Iskolának”.

Tajtiné Lesó Györgyi

Szociológus, szociálpedagógus és pályaeorientációs tanárként szakvizsgázott pedagógus. Pályaválasztási tanácsadó. Az Eszterházy Károly Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola doktorandusza és a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaeorientációs Szakosztályának tagja.

Dr. Pálvölgyi Lajos

Az ELTE PPK Neveléstudományi Intézet Felsőoktatás- és Innovációkutató Csoport külső tagja. Korábban az MTA Pedagógiai Kutatócsoport, majd az MTA Pszichológiai Intézet tudományos munkatársa volt. Ezt követően számos kül-, és belföldi vállalatnál projekt- és programmenedzser, projektigazgató, tanácsadó, oktató. A Project Management Institute Magyar Tagozat alelnöke (2003–2017). A PROJECON Projekt

Tanácsadó Kft. ügyvezetője. Kutatási területei: oktatási innovációk, projektalapú tanulás digitális környezetben, és pályaedukáció.

Gyöngyösi Katalin

Gyógypedagógus, tanár, az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola hallgatója, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációjának elkötelezett híve, a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs Szakosztályának alapító tagja.

Budapest, 2023. január 17.

A pályorientációt támogató egyes online megoldások

2022. február 11.-én az Oktatás, Informatika, Pedagógia 2022 konferencián két előadás hangzott el a szakosztálytól.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Pálvölgyi Lajos, Tajtiné Lesó Györgyi: A pályorientációt támogató egyes online megoldások (LMS, LXP, Co-careering)¹

(WJLF Neveléstudományi Tanszék, ELTE PPK Neveléstudományi Intézet, EKKE Neveléstudományi Doktori Iskola)

A digitális transzformáció az életút-támogató pályorientáció területét sem hagyja érintetlenül. A nemzetközi szakirodalom számos új megoldásról számol be. A Covid-19 járvány a gyakorlatot jelentősen alakította, úgy külföldön, mint idehaza. Az új megoldások alkalmazása várhatóan a járvány után sem szorul (teljesen) vissza. Az előadás a pályorientációt támogató néhány online rendszertípust és jellegzetes módszert tekint át szakirodalmi elemzés és internetes kipróbálás alapján, figyelemmel ezek jelenlegi alkalmazására és a fejlődés várható irányaira. (Nem foglalkozik viszont a pályainformációs rendszerekkel, mert az egy másik előadás témája.) Az előadás összefoglalja a modern pályaedukációs online tanulásmenedzsment rendszerekkel (LMS) kapcsolatos követelményeket, és bemutat néhány state-of-art nemzetközi példát. A Learning Experience Platform (LXP) rendszerek az LMS egyfajta továbbfejlesztésének is tekinthetők. Nagyobb szabadsággal, hívogató tartalommal, ügyes algoritmusokra épülő ajánló rendszerrel támogatják az élethossziglan történő tanulást. Az LXP rendszerek főként a vállalati szférában és eredetileg online játékokban (pl. NetDragon) jelennek meg, segítve a munkahelyi tanulást, de megcélozzák a fiatalabb korosztályokat is. Erőteljesebb alkalmazásuk számos előnyük miatt a pályaedukáció és karrier/pálya menedzsment területén is várható. Az eredetileg kanadai, ma már globális, Real Game/Xello rendszer részben már LXP megoldásnak is tekinthető.

A közös karrierépítés (co-careering) újszerű megközelítése a közösségi média tagjai közötti megosztott szakértelemre és a tudás közös megkonstruálására épül. A karrierszolgáltatások közösségi médián keresztül történő befolyásolásának nagyobb lehetőségeit nyitja meg. (Kettunen, 2017) Az így létrejövő kollaboratív tanulás, melynek egyik módszere lehet a co-browsing, nem csak az egyént segítheti, hanem a tanulóközösségek erőforrásait is felszínre hozhatja. A fejlődés irányát jelzi az infokommunikációs technológiára épülő pályaépítési döntéstámogató rendszer (ICT-based career-decision support system) ideáltípusának szakirodalmi értelmezése, amely egy pályainformációs komponensre, egy szakértői alrendszerre, valamint egy döntéstámogató alrendszerre épül (Gáti, Kulcsár, 2021). A szakértői rendszer (expert system) a benne foglalt tanácsadói ismeretek alapján a felhasználó válaszainak individuális értékelését teszi lehetővé a szokásosnál jóval részletesebb és specifikusabb ajánlásokat adva. A mesterséges intelligencia (MI) alkalmazása várhatóan egyre inkább teret nyer ezekben rendszerekben, mivel az MI képes kezelni a keletkező nagymennyiségű adatot (big data), ezeket összekapcsolhatja a munkaerőpiaci adatokkal, és a mintázatok alapján tanulni is képes. (Mehraj et al., 2019, Westman et al.,

¹ Az e-learning és oktatás szekcióban elhangzott előadás ppt-je [itt érhető el](#).

2021) A rendszerek új generációja így egyre intelligensebb módon támogathatja a tanácskérőt és tanácsadót egyaránt.

Komplex tanulási információs rendszer kialakításának lehetősége Magyarországon

Juhász Ágnes és Borbély-Pecze Tibor Bors: Komplex tanulási információs rendszer kialakításának lehetősége Magyarországon² című előadására pedig *Az oktatás tágabb környezete* szekcióban került sor.

(Taninfo Kft., Magyar Pedagógiai Társaság; WJLF Neveléstudományi Tanszék, Magyar Pedagógiai Társaság)

A 20. század végétől a tanulási utak sokrétűvé váltak, és a tanulási lehetőségek száma megsokszorozódott. Mindez együtt járt azzal, hogy a klasszikus egyszeri fiatalkori pályaválasztási/iskolaválasztási tanácsadás feladatrendszere megsokszorozódott. Ma már nem egyetlen beiskolázási döntést, inkább portfóliószerűen építhető, mikroképzésekkel és tanúsítványokkal erősen barázdált életpályákat látunk, ahol a képzési/tanulási lehetőségeket bemutató állampolgári, háztartási és vállalati információk sem férnek el egy nyomtatott füzetben vagy egy statikus honlapon. A '90-es évektől Magyarországon is számos papír, floppy-lemezes, majd CD-, végül web-alapú rendszer jött létre, de harminc év alatt egyetlen sem vált meghatározóvá. Kivételt csak a felsőoktatási ágazat FELVI rendszere képez. Ebből kiindulva ma már a fejlett világ számos országában folyamatosan rendelkezésre állnak komplex tanulási információs rendszerek. (Szűkített és helytelen értelemben ezeket magyarul még mindig beiskolázási információknak hívjuk.) Ez az előadás ezeknek a rendszereknek a főbb kívánalmait tekinti át, kitérve a magyarországi tervekre és (meg nem valósult vagy mára már elérhetetlenné vált) fejlesztésekre.

Előadásunkban bemutatjuk, milyen célokat szolgálhat, kiket támogathat egy komplex képzési/tanulási és pályainformációs rendszer (Borbély-Pecze, 2020), milyen tartalmi elemekre és adatokra van szükség a működtetéséhez (Bakó et al. 2008). Kitérünk arra, hogy ezen adatok döntő része ma Magyarországon is rendelkezésre áll vagy adminisztratív adatbázisok integrálásával rendelkezésre állhatna. Ismertetjük az adathiányokat és azok pótlásának lehetőségeit, utalunk a fejlesztés és a működtetés kérdéseire, és jelezzük azokat a tényezőket, amelyek a kialakítást hátráltatják. Az elemzésnél támaszkodunk korábbi fejlesztési tapasztalatainkra és közelmúltban a közreműködésünkkel született tanulmányokra. Utalunk a jelenlegi és múltbeli hazai és nemzetközi rendszerek hiányosságaira és erősségeire, és az információs rendszerek lehetséges kapcsolatára a pályatanácsadási, képzési és munkaerőpiaci szolgáltatásokkal és a párhuzamos előadásban bemutatott pályaedukációs LMS/LXP és pályaeépítési döntéstámogató rendszerekkel.

² <https://youtu.be/owN3TKaEEPC>.

Iskolai pályaeorientáció Finnországban és a hazai lehetőségek³

Pályaeorientációs Szakosztályunk és a Wesley János Lelkészsképző Főiskola Neveléstudományi Tanszéke 2022. február 18.-án webináriumot szervezett a finn iskolai pályaeorientáció és a hazai lehetőségek témájában. A finnországi oktatási rendszerben fontos szerepe van az iskolai pályaeorientációnak, a pályaeorientációnak. Minden tanár egyben pályaeorientációs kreditekkel is rendelkezik. Munkájukat, valamint a szülőket és családokat iskolai pályatanácsadók is támogatják. A finn "csoda" kereteit és tartalmát járták körül és vetették össze a kortárs magyar iskolai gyakorlattal finn és magyar meghívott előadóink és a hozzászólók.

A finn példa sokunkat gondolkodásra készítetett, ami kérdésekben is megnyilvánult. Irigylésre méltó, ahogy a finn állam természetesnek veszi, hogy a karrier management készségek fejlesztése, a támogatása alapvető fontosságú a közoktatásban és a szakképzésben, és ahogy bevonja a tanulókat saját tanulási útjuk tervezésébe. A felkért hozzászólók egyrészt megmutatták, hogy az általános helyzet Magyarországon meg sem közelíti a finn lehetőségeket és hozzáállást, másrészt bemutatták, hogy mit tehet ebben a helyzetben egy pályaeorientáció iránt elkötelezett tanár és az őt támogató iskolavezetés.

Meghívott előadó: **Dr. Raimo Vuorinen**, Jyväskyläi Egyetem. A Finn Oktatáskutató Intézet munkatársa, több nemzetközi szervezet jelenlegi vagy korábbi vezetőségi tagja (International Centre for Career Development and Public Policies, European Lifelong Guidance Policy Network, International Association for Vocational and Educational Guidance).

Kutatási területe az életpálya-tanácsadás szakpolitikája és gyakorlata.

Meghívott hozzászólók:

Pór Anett, pályaeorientációs koordinátor – Béke Általános Iskola, Kecskemét,

Dr. Visztenvelt Andrea, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, egyetemi adjunktus, pályaválasztási tanácsadó.

Moderátor: **Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors**, Wesley János Lelkészsképző Főiskola /MPT Pályaeorientációs Szakosztály elnöke

Technikai szervező, fordító: **Gyöngyösi Katalin**, doktori hallgató – ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola, az MPT Pályaeorientációs Szakosztály tagja

³ <https://www.youtube.com/watch?v=xHzDN2IHA2M>

Pályaépítést támogató rendszerek globális áttekintése⁴

Juhász Ágnes

A Magyar Közgazdasági Társaság Munkaügyi Szakosztálya és a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs szakosztálya immár hagyományos közös műhelyére 2022. június 4-én, online formában került sor. A műhely témája egy nemzetközi áttekintés volt a különféle pályaorientációs rendszerekről, különös tekintettel a hozzánk hasonló fejlettségű vagy nálunk kevésbé fejlett országok jó példáira

Az elhangzott információk, gondolatok részletes beszámolója a 2022 októberében jelent meg az online Munkaügyi Szemlében.

A műhely témája egy nemzetközi áttekintés volt a különféle pályaorientációs rendszerekről, különös tekintettel a hozzánk hasonló fejlettségű vagy nálunk kevésbé fejlett országok jó példáira. Az előadást a témában **Borbély-Pecze Tibor Bors**, a WJLF habilitált egyetemi docense, a Pályaorientációs Szakosztály elnöke tartotta, amelyhez **Bódis Lajos**, a BCE egyetemi docense üzött korreferátumot. A moderátor és a bevezető gondolatok felvezetője **Sum István**, a Milton Friedmann Egyetem címzetes docense, a Felnőttképzők Szövetségének alelnöke volt. A résztvevők bekapcsolódhattak az együtt gondolkodásba, kérdéseket tehettek föl, amelyekre az előadó részletesen válaszolt.

Az előadás apropóját az adta, hogy a 2000-es évek után a globális intézmények munkájában most újra előtérbe kerültek az egyes országok pályaorientációs rendszereit áttekintő országjelentések. A 193 ENSZ tagállam ország harmadáról-negyedéről strukturált tudással rendelkezünk. Az ILO 187 tagállam közül egyre több olyan ország van, ahol az ILO-ETF könnyített szakpolitikai elemzési keretben készült áttekintés, amelyeknek fontos háttérrel ad az ILO 142, humánerőforrás-fejlesztésről és pályatanácsadásról szóló, Magyarország által is ratifikált, konvenciója.⁵

ILO C142 (1975) 3. cikk

1. Minden tagállam fokozatosan kiterjeszti a szakképzési tanácsadás (*pályatanácsadás*) rendszerét, beleértve a folyamatos foglalkoztatási tájékoztatást is, annak biztosítása érdekében, hogy minden gyermek, fiatal és felnőtt számára átfogó tájékoztatás és a lehető legszélesebb körű tanácsadás álljon rendelkezésre, beleértve a fogyatékkal élő és fogyatékossal élő személyek számára megfelelő programokat is.

2. Az ilyen tájékoztatásnak és tanácsadásnak ki kell terjednie a foglalkozásválasztásra, a szakképzésre és a kapcsolódó oktatási lehetőségekre, a foglalkoztatási helyzetre és a foglalkoztatási kilátásokra, az előmeneteli kilátásokra, a munkafeltételekre, a munkahelyi biztonságra és higiéniára, valamint a munkás élet egyéb szempontjaira a gazdasági, társadalmi és kulturális tevékenység különböző ágazataiban és a felelősség minden szintjén.

Az ILO és az ETF a közelmúltban tíz nyugat-balkáni és kaukázusi országról, valamint Ukrajnáról készített elemzést, nemzeti szakértők jelentésének másodelemzése segítségével. Amelyek angolul az alábbi

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=3QRNFLmCDEM>

⁵ Convention C142 - Human Resources Development Convention, 1975 (No. 142) (ilo.org)

linkeken olvashatóak:

A review of national career development support systems in Armenia, Azerbaijan, Georgia and Ukraine
ETF 2022. Tibor Bors Borbély-Peczé <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/review-national-career-development-support-systems-armenia>

A review of national career development support systems in the Western Balkans
ETF 2022 Ronald Sultana

<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/review-national-career-development-support-systems-western>

AZ EURÓPAI KÉPZÉSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY PÁLYAORIENTÁCIÓS KIADVÁNYAI (2022,2021)

The screenshot displays the 'PUBLICATIONS & RESOURCES' section of the ETF website. The navigation bar includes 'PRACTICE AREAS', 'PROJECTS & CAMPAIGNS', 'REGIONS & COUNTRIES', 'PUBLICATIONS & RESOURCES', 'NEWSROOM & EVENTS', and 'ABOUT'. The main content area is a grid of six publication cards, each with a title, year, and a 'PDF' button with language options.

- Card 1:** 'A review of national career development support systems in Armenia, Azerbaijan, Georgia and Ukraine' (2022 Report). PDF button with 'EN'.
- Card 2:** 'A review of national career development support systems in the Western Balkans' (2022 Report). PDF button with 'EN'.
- Card 3:** 'Investing in career guidance' (2021 Summary notes). PDF button with 'EN', 'FR', 'RU', 'ES'.
- Card 4:** 'Developing national career development support systems' (2021 Report). PDF button with 'EN', 'FR', 'RU'.
- Card 5:** 'Career guidance policy and practice in the pandemic: Results of a joint international survey' (2020 Report). PDF button with 'EN'.
- Card 6:** 'International trends and innovation in career guidance – Volume I. Thematic chapters' (2020 Report). PDF button with 'EN', 'RU', 'TR'.

Developing national career development support systems. Pathways to enhance lifelong career guidance, career education and career development support for workers
ETF 2021 Raimo Vuorinen
<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/developing-national-career-development-support-systems>

Az országértékelések arra koncentráltak, hogy a döntéshozók mit várnak el a pályorientációs

rendszerekről; mit értenek pályorientációs rendszeren az adott országban; hol áll és milyen fej-lesztési irányokat követ az ország.

A vizsgálat az életút-támogató pályorientációs rendszerekre (*carrier development support system*) irányult.⁶ Ezen rendszereknek a célja, hogy lehetővé tegyék az életutak gazdasági hasznosságát és az egyéni elégedettséget a pályával, a képzési utakhoz való hozzáférést és a munkaerőpiac helytállást a munkaerőpiacról való kilépésig. E két, sokszor egymásnak ellentmondó, cél egyidejű követés nem egyszerű feladat. Alapvető feladatuk az egyén képessé tétele a reális önértékelésen alapuló döntésre. Az értékelések nagy jelentőséget tulajdonítanak a megfelelő minőségű pályainformációk, vagyis képzési és munkaerőpiaci információk hozzáférhetőségének. Ezekre, csakúgy, mint a szolgáltatásokra ma már nem csak a munkaerőpiacra való belépéskor van szükség, hiszen az életút során rengeteg munkaerőpiaci váltásra kerül sor.

Érdekes megállapítás volt, hogy keletről nyugatra haladva a hangsúly a közösségről az egyénre helyeződik át. Hangsúlyozta továbbá az előadó, hogy a Savickas-féle megközelítést sok kritika éri: azoknak is kell ugyanis szolgáltatást nyújtani, akiknek a munka nem az önmegvalósítást, hanem kizárólag a megélhetés biztosítását jelenti (*livelihood planning*⁷). Emellett egyre több esetben a foglalkozások presztízsével nem lehet leírni csoportokat: a munkaerőpiac gyakori átmenetei, a projektmunka nem ad identitást.

A közpolitikai megközelítés fontosságát támasztja alá Y. Engelström (1987)⁸ tudásgenerálással kapcsolatos elmélete⁹, amely szerint, ha meg akarjuk érteni a tanulás hatékonyságát, akkor az intézményi háttér szerepét nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ennek értelmében a pályorientáció hatékonyságához sem elég a pályatanácsadás eszköztárát, a pályatanácsadók kompetenciáit fejleszteni, rendszerszinten kell a hatékonyságot biztosítani. Vizsgálunk kell a szolgáltatás környezetét, azt, hogy hogyan oszlanak meg a feladatok a szociális, nevelési, gyógypedagógiai, pályorientációs, foglalkoztatási szakemberek között, hogyan támogatják egymás tevékenységét az eltérő megközelítések, intézményi kultúra, nyelvhasználat ellenére; hogyan működnek együtt a különböző érintett intézmények, hogyan kapcsolódnak a foglalkoztatási, oktatási, szociális szakpolitikák.

Az előadás áttekintette az országjelentések módszertanát, szempontjait és általános megállapításait. Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy a horizontális együttműködések (*cross-cutting policy*) mindenütt nehezen valósulnak meg. A finanszírozás sem kielégítő: a felnőtteknek még a fejlett országokban is elsősorban saját forrásból kell tanulásukat finanszírozni. Hiányzik a megfelelő minőségbiztosítás, az eredmény-, és hatásvizsgálatok. (Kérdésekre az előadó ezeket a témákat bővebben kifejtette.)

Bódis Lajos korreferátumát a területhez való személyes kapcsolódásával kezdte. Mint munkaerő-piaci elemző akkor találkozott a pályorientáció kérdéskörével, amikor az ÁFSZ szakértőinek képzését végezte, és Borbély-Pecze Tibor Bors előadást tartott a Foglalkoztatási Szolgálat első 20 évéről és a pályorientációs szakpolitikáról.

⁶ Borbély Pecze (2020) https://ppk.elte.hu/file/borbely-peczeptbors_phd_2.pdf

⁷ <http://thepromisefoundation.org/livelihood-planning>

⁸ <https://www.activityanalysis.net/yrio-engestrom-the-activity-system-model/>

⁹ Expansive Learning at Work: Toward an activity theoretical reconceptualization: Journal of Education and Work: Vol 14, No 1 (tandfonline.com) a felnőttek részére pedig attól függetlenül kell járjon a szolgáltatás, hogy dolgoznak-e, illetve van-e regisztrálva.

Az ILO (2021) tanulmányát idézve felsorolta a nemzeti intézményrendszerek előtt álló öt tipikus kihívást, amelyek közül kiemelte a jó koordinációt és az egyenlő hozzáférést.

Az első esetben problémát jelent az ágazatonként eltérő szolgáltatási struktúra, a külön költségvetés, az eltérő működési kultúra és irányítás, az, hogy más-más típusú eredményekben érdekeltek. Mivel nincs szabványos követési, értékelési rendszer, ezért az eredményesség nem értékelhető. Együttműködés hiányában az egyéni igények kielégítése nehéz. Emellett a szervezetek rövidtávban, sokszor projektlogika mentén gondolkodnak, és egy-egy időszakban meghatározott célcsoportoknak adnak szolgáltatást.

A megoldást egy felelős szervezet jelentené, amely multidiszciplináris egyablakos szolgáltatást működtet, a köz- és privát szféra együttműködésével.

Az egyenlő hozzáférés szempontjából gond, hogy általában a jól elérhető célcsoportokra - egy intézményben levő hallgatók, regisztrált álláskeresők stb. - irányul a szolgáltatás. A megoldás a lakosság minden rétegét megcélzó átfogó szolgáltatási stratégia, állami, magán és civil szereplők bevonásával; a korai hozzáférést az alapoktatásban és a szakmai alapképzésben tantárgyként, témakörökbe ágyazva vagy tanórán kívüli tevékenységként beépített pályaedukáció kell biztosítsa; a felnőttek részére pedig attól függetlenül kell járjon a szolgáltatás, hogy dolgoznak-e, illetve vannak-e regisztrálva.

Ezután kérdéseket tett fel a közepesen fejlett országok jó példáival, az ügyfél-kategorizálással, az intézményrendszerekkel, a döntési mechanizmusokkal, a HR-megközelítésekkel kapcsolatban.

A korreferátum és a hallgatóság kérdései kapcsán az előadó részletesebben kitért a kevésbé fejlett országcsoportok jó példáira, arra, hogy hogyan lehet az egyik szakpolitikai területen való elmaradást kompenzálni másikkal – esetünkben az oktatási hiányosságokat a megfelelő pályaeorientációs rendszerrel. Örményországban például 4-5 emberrel létrehoztak egy pályatanácsadó központot, amely 10 év alatt létrehozta az általános iskolai pályaeorientációhoz szükséges anyagokat, amit be is vezettek. Koszovóban nyitottak három álláskereső klubot, ahol jó eredményeket értek el az állásba helyezéssel. Tanulhatunk néhány fejlettebb országtól is: A Scottish Enterprise Agency integrálva – iskolai karrieroktatás, felnőttoktatás, munkaügy – garantálja a hozzáférést¹⁰, a tanácsadás Franciaországban állampolgári jog.

Elmondta, hogy az eredményes célzás, profilozás minden humánpolitikában előtérbe került a véges erőforrások miatt – a finnek, hollandok, szlovének, osztrákok folyamatosan dolgoznak rajta. Finnországban a tanácsadó honlapon elhelyezett kérdőívvel mérik fel, hogy az ügyfél rendelkezik-e kellő önismerettel és képes-e önálló információfeldolgozásra - ha nem, személyes tanácsadásra küldik.

Az intézményrendszerekkel kapcsolatban elmondta, hogy azok állékonysága, valamint az ágazat- közti együttműködés a siker kulcsa. Példának hozta a finn megoldást, ahol a 30 év alattiak egyablakos rendszerben érik el a szolgáltatásokat. Egy, az esetgazdával lefolytatott első interjú alapján rendelik hozzá a szakembereket, akik egy helyen elérhetőek. Az, hogy az ágazatok közül melyik a „szakpolitikáért felelős erőközpont”, országonként változó – de megfelelő együttműködés esetén ennek nincs meghatározó jelentősége.

¹⁰ Funding and support for businesses in Scotland - Scottish Enterprise ([scottish-enterprise.com](https://www.scottish-enterprise.com))

Megtudhattuk, hogy a rendszerben világszerte a dolgozó felnőttek jelentik a leggyengébb láncszemet, amelyre az Európai Unió által preferált egyéni tanulási számla lehet a megoldás. Ezt az ajánlás szerint képzés mellett szolgáltatásra – tanácsadásra -, illetve munkakörváltásra, vállalkozásra is lehet fordítani. A dolgozókkal természetesen a vállalati HR-esek is foglalkoznak – de ez nem pályaeorientáció, hanem carrier coaching. A belső erőforrások, a dolgozói kompetenciakészlet megismerésére különösen Hollandiában és az USA-ban koncentrálnak.

Az értékelések szerint nagy probléma a hatékonyságmérés hiánya. Itt már az is kérdés, milyen hatást szeretnénk értékelni: a tanulási kimenetet (önismeret és pályaismeret), a társadalmi befogadást vagy a munkaerőpiaci sikerességet. Nehézséget jelent, hogy a pályaeorientációs szolgáltatás nem áll önmagában: oktatáshoz, felnőttképzéshez, munkaerőpiaci vagy szociális szolgáltatáshoz kapcsolódik. A valós hatékonyság megismeréséhez emellett megfelelő monitoring, kontrollcsoport és hosszútávú megfigyelés lenne szükséges. A Carrier Wales végez valamifajta költség-haszon elemzést adminisztratív adatbázisok felhasználásával.¹¹

Kérdések kapcsán elhangzott, hogy a pszichológus képzésnek nem része a pályaeorientáció – de ez ma már nem is tipikusan pszichológusi feladat. Általában elegendő a pedagógus, a tanácsadó. Azonban fontos, hogy megkülönböztessük a pszichológiai tesztekkel, amelyeket csak pszichológus vehet fel, az önértékelő eljárásoktól, amelyhez a jól felkészült egyéb szakember is elegendő. Azt is hangsúlyozta az előadó, hogy a pályaeorientációra már az óvodában sort kellene keríteni – a kanadai Real Game eszközcsoportnak például volt óvodás változata is. A kompetenciamérések pályaeorientációs használatára vonatkozó kérdés kapcsán megtudhattuk, hogy a 2012-es PISA mérésnek volt egy nem kötelező pályaeorientációs blokkja, amelyet hazánkban is felvettek, de nem értékelték ki. Ennek eredményeit R. Sweet & R. Vuorinen & K. Nissinen összekapcsolták a többi kompetencia vizsgálati eredményeivel¹²

Összességében elmondhatjuk, hogy mindkét terület résztvevői sok, számukra releváns új ismerethez juthattak a műhely során. Elégedettek lehetünk a résztvevőszámmal és az aktivitással is.

¹¹ Careers Wales | Careers Wales (gov.wales)

¹² (ELGPN, 2014).ELGPN Research Paper No. 1 — ELGPN

Civil szervezetek pályaeorientációs gyakorlata és fejlesztései

Fazakas Ida

Szakosztályunk célul tűzte ki, hogy megismerje a Magyarországon folyó nem hivatalos pályaválasztási tanácsadás, pályaeorientációs, pályaeatudációs tevékenységeket. Ennek érdekében műhelyeket szervezünk, amelyre meghívjuk az ilyen területen dolgozó szerveződéeket.

Első alkalommal október 26-án három, gimnazistákkal foglalkozó szervezet mutatkozott be. **Fazakas Ida** az Érted Agria Alapítvány (<https://ertedagria.hu/>), **Kiss Gergely** a Miénk a Pálya Alapítvány (<https://mienkapalya.hu/>), **Lendvai Viktor és Kálmánchey Rita** a HiSchool Alapítvány (<https://www.hischool.hu/>) tevékenységét mutatta be. Az előadás után fontos hozzászólások hangzottak el: a szakosztály részéről Szilágyi Klára és Juhász Ágnes tett fel kérdéseket, illetve figyelmeztetett azokra a buktatókra, amelyek a témával foglalkozó civilek munkája során felmerülhetnek. A webináriumot **Pálvölgyi Lajos** vezette és moderálta.

Elsőként Dr. Fazakas Ida mutatta be az Érted Agria Alapítvány pályaeorientációs fejlesztéseit és azt a tevékenységet, amelyet gimnazisták körében végeznek, kiemelten a pályaeorientációs strukturált csoportfoglalkozások elvi és módszertani megoldásait. A csoportos tanácsadás, mint pályaeorientációs tevékenység ritkán tud megvalósulni az iskolai keretek között, erre a szakszolgálatoknak a munkájuk során nem igazán van módjuk. Az alapítvány viszont kialakított egy olyan együttműködési formát, amely során csoportos tanácsadást tudott tartani gimnáziumi tanulóknak iskolai keretek között. Előadásában bemutatta azokat a konkrét csoportfoglalkozási kereteket, illetve tematikai elemeket, amelyeket a foglalkozások során megvalósítottak. Hangsúlyozta, hogy a keretek megteremtéséhez elengedhetetlen a szülők bevonása, illetve a szakmai tartalmak pontos körülhatárolása, mivel a hatékonyság szempontjából ez elengedhetetlen. A tapasztalatok kapcsán kiemelte, hogy a keretek tisztázása fontos, hogy gördülékeny legyen az iskolai csoportos pályaeorientációs tanácsadói munka. A gimnazisták tudnak és szeretnek csoportban dolgozni, az önismereti munka mellett nagy igényük volt a pályaismeret bővítésére. A szülők elégedettek, eredményesnek írták le a csoportos munkát, kedvelték, ha közös feladatot kaptak a gyerekeikkel. Ez a munkalehetőséget teremt az alapítvány munkatársai számára, hogy kipróbálják, újratervezzék azokat a módszertani fejlesztéseiket, amelyeket folyamatosan végeznek a működésük során. A következtetése az előadónak, hogy iskolai keretek között működtethető a csoportos tanácsadás strukturált csoportfoglalkozás, mint módszer, ehhez jó keret az alapítványi „szabadság”, alkalmazkodni képes az egyes csoportok sokféleségéhez, az egyes csoportok elvárásaihoz, igényeihez jól tudnak alkalmazkodni és a módszertani sokszínűséget alkalmazni.

A második előadó Kiss Gergely volt, aki a Miénk a Pálya Alapítvány szakmai vezetője, aki bemutatta az alapítvány tevékenységeit, majd egy pilot pályaeorientációs programjukat, amelyet egy budapesti gimnáziumban folytattak. Bemutatta azt a tanterve illesztett féléves pályaeorientációs programot, amely önismereti, pályaismereti foglalkozásokat, valamint projekt munkát és pályaeorientációs témahetet, végül tudásfeldolgozó workshopot és hatásmérést is tartalmazott. Az előadó kitért a diákok visszajelzéseire, hangsúlyozva, hogy a tapasztalatokat beépítik a programjaik során. Az előadás során kitért az egyes programelem részletes kifejtésére, hogy milyen céllal és tartalommal látták el ezeket.

A harmadik előadás a HiSchool Alapítvány tevékenységét mutatta be, Kálmánchey Rita és Lendvai Viktor voltak az előadók. A HiSchool egy önkéntesekből álló szakmai szervezet, amelynek a víziójában az szerepel, hogy olyan tudásmegosztáson alapuló közösséget hozzanak létre, amelyen keresztül a diákok elérik a

személyes fejlődésükhöz szükséges támogatást. Mivel jelenleg kiemelt cél, hogy minél több szakembert vonjanak be a munkájukba, így részletesen bemutatták azokat a területeket és tevékenységeket, ahol a közösségépítés zajlik. Három szakmai közösség - coachok, trénerek és pályaorientációs szakemberek – öt programját mutatták be röviden. A tevékenységeik között nem a tanácsadás kap kiemelt szerepet, hanem elsősorban a szakmai közösség kialakítása, a toborzás, a belső tréningek, workshopok, mentoring. Az előadás során a további terveiket mutatták be, hogy milyen lépéseket tesznek a diákok bevonása, a tevékenységük reklámozása kapcsán. A szakemberek itt coachok és trénerek, akik főleg készségfejlesztő tréningekben gondolkodnak. Az egyik kiemelt cél egy pályaorientációs módszertani kézikönyv elkészítése. Végül kitértek az alapítvány partneriskolai program bemutatására is.

A webinárium hozzászólásai között a kérdések és válaszok kapcsán kiderült, hogy a szakmai tartalmak nem egyértelműek a pályaorientációt végző szakemberek körében. Különbség van abban, ha egy pályaorientációt végző szakember tanácsadói végzettséggel és tudással rendelkezik és így szerveződik meg az alapítványi munka egy adott iskolában, illetve más a pályaorientációt mint „keretet”, célt használó szervezetek munkája. Azzal zárult a webinárium, hogy szerencsés egymás szakmai tevékenységeit megismerni és az „újonnan belépők csoportja” nyitott a szakmai tartalmak egyeztetésére.

Az ismerkedést folytatjuk. Egyrészt a közeljövőben szeretnénk olyan alkalmakat szervezni, amelyekre az általános iskolások, illetve a hátrányos helyzetűek pályaorientációjával foglalkozó szervezeteket hívjuk meg, másrészt gondolkozunk azon, hogyan segíthetnénk a tevékenységet folytató szervezetek szakmaiságának megerősítését.

A műhelyen elhangzottak meghallgathatók YouTube-csatornánkon: <https://www.youtube.com/watch?v=mubT8gd3qgo>

A pályorientációs szakpolitika fejlesztésének összetett kihívásai

Borbély-Pecze Tibor Bors, WJLF Neveléstudományi Tanszék

A pályorientációs szolgáltatások a közpolitikai gondolkodásunk peremén helyezkednek el. 2004 óta az európai oktatási miniszterek ajánlása (EC, 2004)¹³ szólítja fel a tagállamokat a terület rendszerszintű és közpolitikai értelemben felfogható fejlesztésére. A pályorientáció/karrier tanácsadás pozitív kimenetei számosak. Egyéni és társadalmi, szociológiai és gazdasági értelemben is megfoghatóak. Mégis kevés eredményt lehet felmutatni. Ez a rövid esszé az okokon mereng.

Az élethosszig tartó pályorientáció (más elnevezéssel; életút-támogató pályorientáció, Borbély-Pecze, 2010)¹⁴ egy sor olyan tevékenységre utal, melyek bármely életkorban és az élet bármely pontján lehetővé teszik az állampolgárok számára, hogy:

- felmérjék {megismerjék} képességeiket, készségeiket és érdeklődésüket;
- ésszerű {elég jó} oktatási, képzési és foglalkozási döntéseket hozzanak;
- egyéni életpályájukat a tanulási, munka-, és egyéb környezetben úgy irányítsák, hogy ezek a képességek és kompetenciák felismerhetők és/vagy használhatók legyenek. (ELPGN, 2012, 13 old.)¹⁵

Örökzöldkérdés, hogy miért szakadnak meg a pályorientációs szolgáltatások, amely kérdés mögött mindig a finanszírozás és az intézményesülés hiánya áll (polity, Borbély-Pecze, 2019)¹⁶. Hasonló okokat hallani a CareersNet¹⁷ hatodik online ülésén is. Azonban ritkán kötjük össze a forráshiányt a hatásmechanizmus mérhetetlenségének a kérdésével. Avagy azzal a ténnyel, hogy a döntéshozók (a források felett döntők) mit tekintenek a tanácsadás eredményének?

Az MTMI (természettudomány, technológia, mérnöki tudomány és matematika) képzési helyek teljes feltöltését? Vagy azt, ha a munkaadónk nem panaszkodik (túlságosan sokat) a munkaerő-hiányra (miközben mindig minden történelmi korszakban panaszkodnak, ez az érdekszervezetek feladata)? Akkor működik jól a pályatanácsadás, ha megszűnik az iskolai lemorzsolódás? Maradék-talan és problémamentes a beiskolázás? Van ilyen tankönyvi helyzet? Aligha... és még akkor sem csak a pályorientáció az eredményes eszköz. Egy a sok között.

¹³ Draft Resolution of the Council and of the representatives of the Member States meeting within the Council on Strengthening Policies, Systems and Practices in the field of Guidance throughout life in Europe, <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/resolution-council-guidance-adopted-28-may-2004>

¹⁴ https://ppk.elte.hu/file/borbely-pecze_bptbors_tezisfuze.pdf

¹⁵ <http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/hungarian/az-elethosszig-tarto-palyorientacios-szakpolitika-fejlesztese-europai-kezikonyv/>

¹⁶ Borbély-Pecze (2019). From Career Decision-Making Towards Career Cruising – the Case of Hungary: the “U” Model. Journal for Perspectives of Economic Political and Social Integration 25(2), DOI: <https://doi.org/10.18290/pepsi-2019-0006>

¹⁷ <https://www.cedefop.europa.eu/en/events/sixth-careersnet-annual-meeting>

Itt az érvelés, ahogyan a kígyó saját farkába harap! A pályaorientáció/karrier tanácsadás többnyire valamilyen intézményrendszer, oktatási vagy munkaerőpiaci program (pl. ALMP: aktív munkaerőpiaci eszközök) részeként érhető el. Az adott intézmény belső működéséhez kapcsolódik (a tanulás-tanítás része, nevezetesen a NAT része) vagy a munkaügyi/felnőttképzési szolgáltatások részelem (az IAP – az egyéni cselekvési terv – egyik pontja). Itt bele sem kezdve abban a másik örökzöld vitába, hogy ami az államon kívül működik (NGO) az jobb-e, mint a belső szolgáltatás. Az sem magától értetődő, hogy ha működnek tanácsadási szolgáltatások, akkor attól jobb lesz-e a helyzet, mint egyetlenegy sem érhető el egy régióba? Az sem utólagos kérdés, hogy milyen szempontból kellene jobbnak lennie, ha működnek egy pályaorientációs szakpolitika és intézményrendszer? Jobb lesz-e az emberek mentális állapota (ahogyan ezt számos kutatás alátámasztja,)¹⁸ Emelkedik-e a vállalaton belüli elköteleződés, csökkent a pletyka szintje és több idő marad a munkafeladatokra? Csökken-e a munkahelyváltásokra szánt idő? Rövidülnek-e az iskola-munka (STW: school-to-work transitions) átmenetek? Hiszen konkrétan a pályaorientáció arra ösztönzi az embereket, hogy:

- ismerjék fel saját erősségeiket és építsenek rájuk
- a jövőre koncentráljanak
- elképzelni egy kívánatos, de elérhető életstílust és identitást
- dolgozzák ki, hogy mi a fontos számukra
- elérhető célokat tűzzön ki (Robertson, 2019)

Mindez összefügg egy munkaerőpiac intenzív fejlődésével is, ez a szempont különösen fontos, ha a termelékenység emelése és az életszínvonal megóvása (ha már emelése nem aktuális) szintén örökérvényű társadalmpolitikai kérdések. Ilyen célok követéséhez szofisztikált, ha úgy tetszik célzottabb szakpolitikai eszközökre van szükség. Ilyen a célzást támogató eszköz a pályaorientáció, a karrier tanácsadás is (Borbély-Pecze, 2020).¹⁹

Befektetők adópolitikai intézkedésekkel, infrastrukturális fejlesztésekkel is érkezhettek és felszívhatják a munkaerőt. Akár át-, tovább vagy vissza is képezhetik, ha arra van, lesz majd, szükségük. Jó kompetenciaméréseket, még inkább tantárgyi tudást felmutató iskola, tanulási program is létezik life skillle (más néven kulcskompetenciák) nélkül. Valamikor az ipari társadalom fénykorában az Amerikai Egyesült Államokban Blau és Duncan modellje²⁰ majd az ezt követő elméleti és empirikus munkák mindegyike arra a következtetésre jutott, hogy az iskolai pályafutás és az iskolai végzettség a fő tényező a státuszmegszerzés folyamatában, ez felel mind a mobilitásért, mind a reprodukcióért (idézi Borbély-Pecze Mariann)²¹.

A családok, közösségek hosszú ideig megoldották a pályaválasztás ügyét. Azután jött az ipari forradalmak sora és az urbanizáció. Évezredes társadalmpolitikai célképzések változtak meg. Kérdés, hogy a

¹⁸ Robertson,P (2019). The impact of career guidance on the mental well-being of young people NICEC Briefing Paper. London https://www.thecdi.net/write/BP620-Briefing-_Mental_wellbeing-_FINAL.pdf

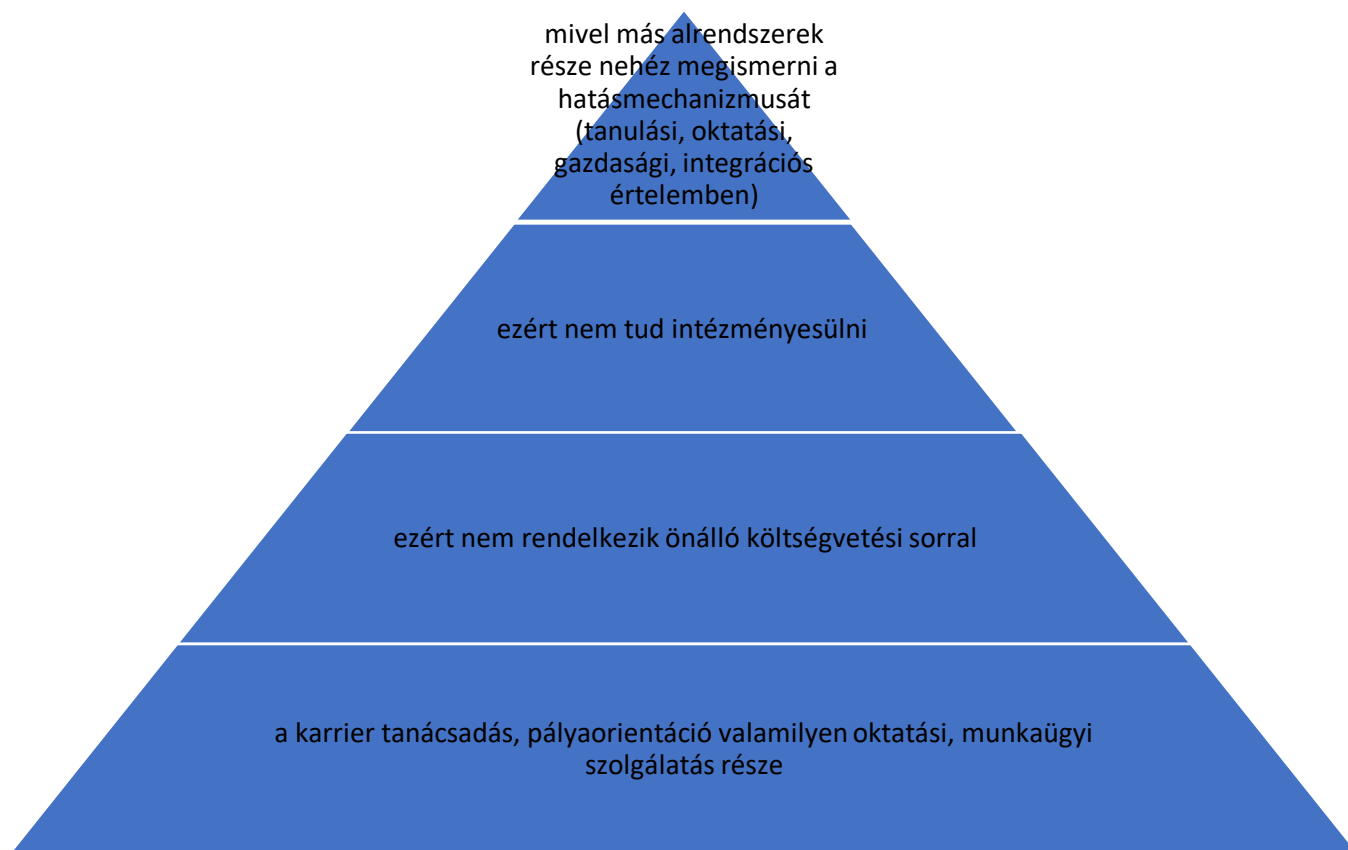
¹⁹ Borbély-Pecze (2020) A magyar munkaerőpiac és a fókuszváltás esélyei. Munkaügyi Szemle, http://real.mtak.hu/106221/10/Borb%C3%A9ly_2020_1.pdf

²⁰ Blau & Duncan (1967) The American Occupational Structure John Wiley & Sons, New York

²¹ https://borbelypecze.wesley.hu/sites/default/files/7_mobility_0.pdf

tanácsadásra a „jó csendőr” a társadalmi béketeremtő vagy a „társadalmi mobilizátor” (Sultana, 2010)²² szerepkörében számítunk-e? Valószínűleg néha így, néha úgy, s akár mind- kettőben egyszerre. Hiszen annál nyitottabb egy társadalom, minél kisebb az eltérés a különböző rétegekből származók mobilitási esélyei, arányszámai között (Andorka, 2006:235)²³.

A pályorientációs szakpolitika továbbra is a közpolitikai gondolkodás peremén helyezkedik el (McCarthy & Borbély-Pecze, 2021)²⁴ Miközben mindenki erről beszél explicit szakpolitikai rendszerbe szervevezést a legtöbb uniós tagállamban, politikai értelemben senki sem vállalja fel. Még olyan országok esetében is kérdéses a pályorientáció rendszerfejlesztés kimenté, ahol formálisan minden megvan. Ilyen ország, most Örményország, ahol van országos pályorientációs módszertani központ, van felhatalmazó jogszabály, iskolai jelenlét, pályorientációs tananyag (ETF/Borbély-Pecze, 2022)²⁵.

Saját ábra (Borbély-Pecze, 2022)

²² Sultana, R. G. (2010). Career Guidance and Social Inclusion: A Challenge for Europe. Australian Journal of Career Development, 19(1), 18–23. <https://doi.org/10.1177/103841621001900105>

²³ Andorka (2006). Bevezetés a szociológiába, Osiris. Budapest

²⁴ J McCarthy, TB Borbély-Pecze (2021) Career guidance living on the edge of public policy. in. The Oxford handbook of career development

²⁵ ETF/Borbély-Pecze (2022). A review of national career development support systems in Armenia, Azerbaijan, Georgia and Ukraine <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/review-national-career-development-support-systems-armenia>

Fókuszban a pályaválasztás az ONK 2022

2022 novemberében Pécsen megszervezett XXII. Országos Neveléstudományi Konferencián szakosztályunk két tagja is előadást tartott a pályaeorientáció témaköréhez kapcsolódva.

Az Érdeklődés-struktúrák megismerése az MTMI területen. Érdeklő-e a tanulókat az MTMI pályák?

Fazakas Ida, MATE

Az iskolai pályaeorientáció fontosságát általában nem kérdőjelezi meg, azonban helyzete, elismertsége a jogszabályi és intézményi feltételek folyamatos átalakulása miatt igen változó. A hatályos Nemzeti Alaptanterv „munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák” fejlesztéséről beszél, valamint kezdeményezi a műszaki és természettudományos pályaválasztások támogatását. Szilágyi (2003) megfogalmazása szerint a pályaválasztási döntések meghozatalához a tanulónak reális információkkal kell rendelkeznie önmagáról és elegendő információval, tapasztalattal kell rendelkeznie a választható pályákról, szakmákról, azok tartalmáról és elérési útvonalairól. A tanulók pályaismereti jellemzőit egy korábbi kutatásban már vizsgáltuk (Fazakas, 2009). Az önismereti jellemzők közül az érdeklődés szerepe kiemelkedő a pályaeorientációs folyamatban (Ritoókné 1976, Völgyesy 1976, Szilágyi 1996, 2002, 2005, Galambos 2006). Az orientációs munkában többféle módon megismerhetők a jellemző érdeklődési irányok, de a gondolkodás középpontjában mindig az *a tevékenység* áll, amire az érdeklődés irányul. Az érdeklődés gyakran összekapcsolódik a tantárgyi érdeklődéssel. A hazai és nemzetközi tantárgyi attitűdvizsgálatok bizonyítják, hogy a tanulók egyes tantárgyakhoz való viszonya az iskolában eltöltött évek során folyamatosan romlik, ami különösen igaz a természettudományos tárgyak esetében (Báthory 1989, Csapó 2000, 2002, Fernengel 2002, Korom 2002), ugyanakkor az MTMI területek hangsúlyos elemei lettek a pályaeorientációs tevékenységeknek, a terület népszerűsítése sok támogatást kapott az elmúlt években.

Kutatásunk célja első sorban az volt, hogy ismerjük meg az 5.-12.- évfolyamos tanulók érdeklődési struktúráját, kiemelten az MTMI terület és a tantárgyi érdeklődés változásait. Kutatásunkban érdeklődést, képességet, tantárgyi érdeklődést, tantárgyi eredményességet, pályaismereti minőséget, pályaelképzelések, terveket, aspirációt is vizsgáltunk. A jelen eredmények a 2021/2022 tanévben, az 5.-12. évfolyamos tanulók körében, különböző iskolatípusokban rögzített, 136 illetve 246 tanuló adatait mutatjuk be. Az előadásban kiemelten az MTMI érdeklődés tevékenység-centrikus és tantárgyi tartalom közti összefüggéseket, sajátosságokat mutatom be. Eredményeink, hogy a természettudományos, illetve MTMI tárgyakhoz való viszonya a tanulóknak valóban romlik, de az általános iskolában a természettudományi tantárgyat nem kedvelők döntő többsége érdeklődik a természeti jelenségek iránt. A középiskolások szabadidejükben szívesen foglalkoznak a természettudományos jelenségekkel, tevékenységekkel, - kiemelkedően éppen a fizika tantárgy esetében igaz ez – de elutasítóak többségében az MTMI tárgyakkal kapcsolatban. Sok esetben megmutatkozik a tantárgy tanításának vagy épp a tanár hiányának a hatása is. Az eredményekből az látszik, hogy ha az érdeklődést tevékenységhez kötötten vizsgáljuk, akkor van MTMI érdeklődése a tanulóknak, de tantárgyi érdeklődés szinten ez nem mutatható ki.

Gimnazisták pályaválasztási nehézségei

Pálvölgyi Lajos, ELTE

Az előadás egy empirikus kutatás első eredményeit mutatja be idei adatfelvétel alapján. A pályaeorientációhoz számos egymást kiegészítő elméleti megközelítés kapcsolódik (ld. pl. Lent et al., 2000; Peterson et al., 2002; Super, 1953, 1980), melyek közül napjaink gyorsan változó világában különösen Savickas (2002) életpálya-építés elmélete, az életpálya-építési kompetencia fogalma (Sultana, 2011), ezen kompetencia fejlesztése, és a pályaeokáció fontossága emelhető ki (Borbély-Pecze et al., 2013). Az életút-támogató pályaeorientáció sajnos közel sem kap jelentőségének megfelelő súlyt a hazai közoktatás tényleges gyakorlatában. Az előadás fő kérdése az, hogy milyen pályaeokasztási nehézségekkel szembesül a hazai gimnazisták egy adott szegmense, és ezek miként függnek össze a tanulók egyes jellemzőivel. Hipotéziseink a vizsgált változók között jellegzetes mintázatok és összefüggések jelenlétét fogalmazták meg. A minta viszonylag nagy elemszámú (N=292), de nem reprezentatív. Nagyvárosi 10. és 11. évfolyamos tanulókat tartalmaz egyházi fenntartású gimnáziumokban és egy roma gimnáziumban. Nemzetközi használatban elterjedt, magyar középiskolás mintán érvényesített két kérdéssort alkalmaztunk, továbbá egy saját fejlesztésű pályaeokasztációs kérdőívet is, mindkettőt online formában. (CDDQ Career Decision-Making Difficulties Questionnaire: Gati – Osipow, 2010; adaptálás: Olteanu, 2022; valamint CFT Career Factors Inventory: Chartrand et al., 1990; adaptálás: Lukács, 2012; alkalmazás: Török, 2016) Az adatok kiértékelése leíró statisztikai módszerekkel, nemparaméteres próbákkal, T-próbával és korrelációs számításokkal történt. A legtöbb tanuló (62%) felsőfokú tanulmányokat fontolgat. 21%-nak még nincs elképzelése az érettségi utáni időszakról. Ezek az arányok a két évfolyamon hasonlóak. Korábbi hazai vizsgálatokkal összhangban szignifikáns kapcsolat mutatkozott a motiválatlanság, a döntési bizonytalanság, a pályaeokasztási szorongás valamint a pályaeokasztási nehézségek között, és sok tanuló életpálya-építési kompetenciája fejlesztésre szorul. A gyengébb tanulók kevésbé motiváltak, bizonytalanabbak és több pályaeokasztási nehézséggel küzdenek. A nők tanulmányi eredménye jobb, számukra fontosabb a tanulás, motiváltabbak, többféle pályaeokasztációs tevékenységet folytatnak, de bizonytalanabbak és szorongóbbak. Kapcsolat mutatkozott a szülők végzettsége és a felsőoktatási továbbtanulási szándék alakulása között. A roma gimnazisták számára fontosabb a tanulás, kevésbé szorongók, és biztosabbak abban, hogy jól fognak választani, de hasonló tanulmányi átlag mellett kevesebbszer gondolnak felsőfokú továbbtanulásra. A kapott részletes eredmények jól segíthetik a pályaeokasztációs programok tervezését. A kérdőívek eszközként alkalmazhatók az iskolai munkában. Segítségükkel pontosabb információk nyerhetők az egyes tanulók pályaeokasztási nehézségeiről, mely ismeretek felhasználhatók a diákok célzott támogatásában. (A szerző nyitott az együttműködésre.)

Szakosztályunk tagjai által írt cikkek, könyvek 2010-től

Kenderfi M. – Kulcsár Sz. -Fűrész I. (2022): Régi kihívások, új válaszok –a duális szakképzés pályaszocializációt előtérbe helyező, új típusú megközelítése. Studia Mundi – Economica Vol. 9. No. 2.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Gyöngyösi Katalin: Pályaorientáció a finn oktatásban. Konferenciaabsztrakt In: “Oktatás egy változó világban – Kutatás, innováció, fejlesztés” – a Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesületének konferenciája, 2022. május 26-27., Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Borbély-Pecze Tibor Bors: Pályaépítést támogató rendszerek globális áttekintése. Előadás a Magyar Pedagógiai Társaság Pályaorientációs Szakosztálya és a Magyar Közgazdasági Társaság Munkaügyi Szakosztálya közös rendezvényén. 2022. június 4.

Pálvölgyi Lajos (2022): Mire alkalmas egy pályaválasztási fesztivál és mire nem? | Munkaügyi Szemle.hu 2022. október

Suhajda Csilla Judit – Kovács Mónika – Ercsey-Orbán Melánia: A szülők szerepe és lehetőségei a pályaorientáció folyamatában elméletek, trendek a hazai és a nemzetközi kutatások, publikációk alapján (2022). Családbarát Magyarország Központ.

Borbély-Pecze Tibor Bors szerk. (2022) Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció. Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest.

Borbély-Pecze Tibor Bors – Pálvölgyi Lajos – Tajtiné Lesó Györgyi (2021) Pályaedukációs tanulásmenedzsment-rendszerek. Elvárások és példák. *Új Pedagógiai Szemle* (9-10), 83–105.

Borbély-Pecze Tibor Bors – Fazakas Ida – Kenderfi Miklós – Tajtiné Lesó Györgyi (2021) A pályainformációtól a közösségikarrier-konstrukcióig. A kettuneni közösségi médiára alapozott pályatanácsadási modell vizsgálata a hazai gyakorlatban. *Új Pedagógiai Szemle*, (3–4), 35–53.

Borbély-Pecze Tibor Bors – Suhajda Csilla Judit: Pályaorientációs szolgáltatások a pandémia első évében. Egy hazai és egy globális felmérés közös tapasztalatai. HÉRA: Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete – Hungarian Educational Research Association 2021 konferencia

Czövek Andrea Fazakas Ida (2021) Életgyakorlat-alapú alprogram – módszertani ajánlások. In: Magyar István ; Patkósné Hatvani Anikó (szerk.) *Gyakorlati tanácsok a Komplex Alapprogram megvalósításához* Eger, EKE Líceum Kiadó, 125-165

Borbély-Pecze Tibor Bors – Suhajda Csilla Judit – Kenderfi Miklós – Tajtiné Lesó Györgyi – Juhász Ágnes (2020) Pályakonstrukció és pályaalkalmasság. Egyazon életpálya két olvasata. *Új Pedagógiai Szemle* 70 (9–10), 13–33

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Digitális pályatanácsadás: second life, avagy mégsem az? *Opus et Educatio*, 7(3), 193–202.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Pályainformáció és pályaválasztás. *Új Munkaügyi Szemle*, 1(4), 39–46.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Digitális pályatanácsadás: second life, avagy mégsem az? *Opus et Educatio*, 7(3), 193–202.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Pályainformáció és pályaválasztás. *Új Munkaügyi Szemle*, 1(4), 39–46.

Borbély-Pecze Tibor Bors (2020) Pályaorientációs rendszerek Európában – az iskola szerepei. *Munkaügyi Szemle Online*: május 1–5.

Fazakas Ida – Czövek Andrea (2020) Az életgyakorlat-alapú alprogram módszertana. *Tanító*, január-február 1-2. szám, 22-25.

Fazakas Ida (2020) Irányok és zsákutcák : pályaorientációról az új szakképzési stratégia kapcsán. In: Karlovitz János Tibor (szerk.) *VIII. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia = Vzdělávání, výskumná a metodická konferencia: Program, obsahové shrnutí - Abstrakty*, 24

Fazakas Ida (2020) E-tanácsadás – egyéni és csoportos tanácsadás digitális térben. In: Engler - Rébay - Tóth (szerk.) *Család a nevelés és az oktatás fókuszában: XX. Országos Neveléstudományi Konferencia : Absztraktkötet*, 409.

Tajtiné Lesó Györgyi – Borbély-Pecze Tibor Bors – Juhász Ágnes – Kenderfi Miklós (2020) „Karanténtanácsadók”. Hazai pályaorientáció, pályaedukáció a karantén alatt a tanácsadók szemszögéből. *Új Pedagógiai Szemle*, (5–6) 39–58.

Borbély-Pecze Tibor Bors – Fazakas Ida – Juhász Ágnes (2019) Pályabolyongások. Pályaorientációról a *Szakképzés 4.0* stratégia kapcsán. *Új Pedagógiai Szemle*, 69(7–8), 95–107.

Fazakas Ida (2019) Pályaorientáció és tanárképzés. In: Karlovitz János Tibor (szerk.) *Tanügy, Oktatás, Pályakép Konferencia : Program és absztraktok Großpetersdorf (Burgerland, Ausztria)*, 12

Fazakas Ida (2019) Pályaorientációs módszertani eszközök – innovatív megoldások. In: Karlovitz János Tibor (szerk.) *Alternatívák, Koncepciók, Innovációk, Grosspetersdorf: Sozial und Wirtschafts Forschungsgruppe*, 10

Borbély-Pecze Tibor Bors (2018) Értékek és pályatanácsadás Magyarországon. In: Suhajda Csilla Judit (szerk.) „*Sok a levél, de egy a fa*”. *Tanulmányok a pályatanácsadás témaköréből* (11–22). Gödöllő: SZIE GTK Társadalomtudományi és Tanárképző Intézete.

Czövek Andrea - Fazakas Ida et al (2018) Az Életgyakorlat-alapú alprogram koncepciója. Eger: EKE Líceum Kiadó, 118 p.

Fazakas Ida (2018) A tanulók pályaelképzelése, pályaismerete - egy tágabb értelmezés vizsgálata In: Suhajda Csilla Judit (szerk.) „*Sok a levél, de egy a fa*”. *Tanulmányok a pályatanácsadás témaköréből* (34–54). Gödöllő: SZIE GTK Társadalomtudományi és Tanárképző Intézete.

Fazakas Ida - Czövek Andrea (2018) Tervezz velünk! Pályaorientációs eszközök, játékok az Eszterházy Károly Egyetemen. In: Kenderfi Miklós (szerk.) *18 éves a "Gödöllői Pályaorientációs Iskola": Tanulmányok a pályaorientáció témaköréből* (52-56) Gödöllő: SZIE GTK Társadalomtudományi és Tanárképző Intézete.

Juhász Ágnes (2018) A megváltozott készségigény és az új technikai lehetőségek hatása az életút-támogató pályaeorientációra és a felnőttképzésre. A munkaerőpiac által elvárt készségek. Előadás az MPT Pályaeorientációs Szakosztálya és a MKT Munkaügyi Szakosztálya közös rendezvényén.

Magyar István - Czövek Andrea - Fazakas Ida (2018) Megalapozó tanulmány az életgyakorlat-alapú iskolai programok fejlesztéséhez. Eger: EKE Líceum Kiadó, 58 p.

Magyar István- Fűréné Mosoni Anita -Vinczéné Sós Tünde- Czövek Andrea - Fazakas Ida - Kaló Anikó - Krivarics Éva - Mikó Attiláné -Patkósné Hatvani Anikó (2018) Az Életgyakorlat-alapú alprogram módszertani eszköztára. Eger: EKE Líceum Kiadó, 96 p.

Fazakas Ida (2017) Az általános iskolai tanulók pályaismerete a statikus jellemzők mentén. In: Karlovitz János Tibor (szerk.) Válogatott tanulmányok a pedagógiai elmélet és szakmódszertanok köréből, (99-109) Komárno: International Research Institute

Fazakas Ida (2017) Pályaeorientáció az iskolában – célja, tartalma, módszerei, lehetőségei. In: Szilágyi István (szerk.) Szöveggyűjtemény a szociálpedagógus-képzés kurzusaihoz (92-140) Eger: Líceum Kiadó

Fazakas Ida (2017) A pályaválasztási tanácsadás jelene, jövője és fejlesztési lehetőségei a Pedagógiai Szakszolgáltatokban Munkaügyi Szemle Online 60. évf. 2. szám , 42-44

Fazakas Ida -Czövek Andrea (2016) Gyorsjelentés a pályaválasztás előtt állók osztatlan tanárképzésről meglévő tudásáról, és a tanári pályáról alkotott véleményéről. In: Tanulmányok: Dr. Völgyesy Pál köszöntése 80. születésnapján (45-59) Budapest: Kontakt Alapítvány

Fazakas Ida (2016) Ismerik-e a tanulók a pályákat? In: Tanulmányok: Dr. Völgyesy Pál köszöntése 80. születésnapján (84-96) Budapest: Kontakt Alapítvány

Fazakas Ida (2014) Iskolai tantárgyak és pályaismeret. In: Torgyik Judit (szerk.) Sokszínű pedagógiai kultúra: II. Neveléstudományi és szakmódszertani konferencia (251-257) Komárno: International Research Institute

Fazakas Ida -Becsei Lilla (2013) Pályaválasztáshoz kapcsolódó tartalmak vizsgálata on-line felületeken. In: Bárdos Kis-Tóth Lajos - Racsko (szerk.) XIII. Országos Neveléstudományi Konferencia: Változó életformák- Régi és új tanulási környezetek: Absztraktkötet (395) Eger: Líceum Kiadó

Czövek Andrea - Fazakas Ida - Kolozsvári Csaba (2012) Gyermekek az iskolában In: Csibi Sándor - Csibi Mónika (szerk.) Életképek az iskolapszichológia gyakorlatából (65-104). Kolozsvár: Ábel Kiadó

Fazakas Ida - Becsei Lilla (2012) A felsőoktatásban tanuló hallgatók pályaeorientációs jellemzői. Eger: EKF Líceum Kiadó, 51 p.

Fazakas Ida (2009) Az iskolai pályaeorientációs tevékenység új módszertani lehetőségei ELTE PPK. Neveléstudományi Doktori Iskola, Doktori értekezés, 236 p.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Ignits Györgyi, Juhász Ágnes, Juhász Judit, Kovács Tibor, Sumné Galambos Mária. Témavezető Borbély-Pecze Tibor Bors. (2008) . Pályaeorientációs portálok szerkezeti és tartalmi vizsgálata. FSZH, Budapest

Magyar Pedagógiai Társaság

Alapítva 1891

Budapest VII. Kazinczy u. 23-27.

Postacím: 1364. Budapest, Pf. 176.

Tel./Fax: 06-1-461-4500/3886

E-mail: mptiroda@gmail.com

Számlaszám: 11708001-20025854

Nemzetközi bankszámlaszám (IBAN): HU98117080012002585400000000

Swift kód: OTPVHUBXXX

Adószám: 19816009-2-42

A szakosztály elérhetőségei

Az llg.hu honlapon. A honlap az ifjúsági pályaeorientációval foglalkozik. Amellett, hogy tudósítunk a szakosztályi eseményekről, állásfoglalásokról, szeretnénk hozzáférést biztosítani a témába vágó cikkekhez, eseményekhez. A szakosztály elnöke Borbély-Pecze Tibor Bors, alelnöke Kenderfi Miklós, titkára Suhajda Csilla Judit, szakmai küldött: Fazakas Ida, küldött: Juhász Ágnes. A szakosztállyal kapcsolatos további információk megtalálhatók a Magyar Pedagógiai Társaság honlapjának szakosztályi aloldalán. A szakosztály youtube csatornája: POSZ MPT. A honlap szerkesztője Juhász Ágnes.
Kapcsolat: mpt.pori@gmail.com

<https://llg.hu/>

A Magyar Pedagógiai Társaság szakosztályi tevékenységeket bemutató honlaprésze

<https://pedagogiai-tarsasag.hu/bemutatkozas-20/>

Munkaügyi Szemle Online LLG Policy rovat

A kettőezres évek elejétől új, a foglalkoztatás, oktatás-, és szociálpolitika horizontális kombinációját alkotó szakpolitikai terület van kialakulóban, amelyet Európában angolul *Lifelong Guidance Policy*-ként ismernek, az angolszász országokban *Workforce Development/Social Inclusion Policy* néven találkozni vele. Ez a rovat a magyarul *Életpálya-tanácsadási szakpolitika* egyre kiterjedtebb nemzetközi fejleményeit kíséri nyomon. Rovatvezető: Dr. Borbély-Pecze Tibor Bors

<https://www.munkaugyiszemle.hu/llg-policy>